

Sveriges Komiska Vitterhet 54

i

Bellmans tid.

—
Afhandling

som med vidtberömda Philos. Facultetens

tillstånd

under inseende af

MAG. PEHR D. AMAD. ATTERBOM

Professor i Ästhetiken och Vitterheten, Ridd. af K. N. O.

En af de Aderton i Svenska Akademien, Ledamot af
Kongl. Vet. Societ. i Upsala m. fl. Lärda Samfund

för

Philosophiska Graden

utgifves

af

PEHR HAMPUS SCHERINI

af Östgötha Nation. Stip. Oscar.

och offentligan försvaras

på Gustavianska Lärosalen d. 7 Juni 1851.

p. v. t. f. m.

2.

UPSALA,

C. A. LEFFLER, 1851.

af dock Bellmans bacchantiska lyrik erhåller all sin egentliga — eller från hvarje annan särskiljande — individualitet. Han bar af detta grundelement iakttagit blott den musikaliska sidan: den andra åter, den ironiska och humoristiska, har han alldeles uraktlåtitt att antyda; änskönt hela möjligheten att tillämpa den lära om Anständigt och Oanständigt, som han till Bellmans fördel uppställt, endast och allenast beror på förmågan att klart uppfatta väsendet af Komik, Ironi, Humor, och dymedelst begripa Bellmans bacchantism såsom en af detta väsendes fullkomgaste skepnader. Hade Kellgren fått längre lefva, så skulle han säkerligen ej försummat, att i detta afseende bifoga till sitt företal ett supplement, eller skrifva ett nytt. Han skulle derigenom i väsendtlig måtto hafva undangjort den utredning af ifrågavarande ämne, som nu, i den redan ett par gånger nämnda och snart utkommande skriften, af en föröfrigt i hans spår vandrande efterträdare blifvit försökt.

I alla fall är redan den synpunkt inskränkt, — och i grunden blott half, — att anse Fredmans-diktningen för blott och bart inrymd åt en nordisk Bacchusdyrkan. Bellmans sångmö har tvifvelsutän en ställning till svenska folk-lifvet, som må kallas bacchanalisk: ehuru dervid bör märkas, dels att det öfverklagade krog-sceneriet med sina hjeltar och hjeltinnor är för honom ingenting annat, än det var t. ex. för vissa stora nederländska målare (så att han så till vida är i vår vitterhet en svensk Rembrandt,

Ostade ellre Tenlers); dels att hans bacchantism är esomoftast blott en komisk larv, under hvilken mångengång till och med djupt elegiska sinnesstämningar dölja sig. Men den Fredmanska dikt-ingifvelsen har ock en annan national ställning, en idyllisk; och om hon än i den förra med förkärlek målar burlesker ur en krets af folklif, som — ehvad man ock eljest må säga — var i Gustaf III:s dagar gynsamare för en poetiskt skämtande uppfattning än nu, så älskar hon dock i den andra ingalunda mindre, att på sina taflo anbringa och till odödliga bilder ordna drag, som alltid skola i den svenskt-nordiska naturen på lika eller närbeslägtadt vis återfinnas. Stundom framträder då den idylliska beståndsdelen ensam eller obemängd (så t. ex. i "Opp, Amaryllis! vakna, min lilla"); oftast visar den sig sammangjuten med den komiska till ett oskiljeligt helt, stämpladt af den äktaste humoristiska dauingskraft, men med ringa eller åtminstone alldeles underordnad inblandning af Bacchus och hans tillbehör (så t. ex. i "Störm och böljor tystna re'n" eller "Hvila vid denna källa"). I alla dessa dikter har Bacchus lemnat åt Pan, om icke platsen, dock spiran. Och med hvilken rikedom af trefliga folklynnes-egenheter, af sommar- och vinterfröjd på tjusande landskapstaflo! Hemligheten deraf, att i förevarande poesi sålunda äfven arkadiska känslor kunna inrymmas midt uti eller vid sidan af det bacchanaliska lifvets brokiga, gycklande och larmande hvimmel, består just i denna tvåfald af hvad vi kunna kalla Fredmans-diktningens poler. Å ena sidan möter oss den komiska uppfatt-

ningen och återspegligen af en skröplig, men i sin nalvetet och godmodiga barockhet roande, stundom till och med rörande, menniskokrets; och med detsamma en fortgående sjelf-ironi och sjelf-parodi dels af detta lägre menniskolifs mer eller mindre osköna företeelser, dels — ehuru mera sällan — till och med af det högre lifvets sköna (så långt, som äfven dessa hemfalla under villkoren af en jordisk tillvaro). Å andra sidan åter meddelar sig en melodisk njutning af all den oskyldiga fågring och lust, som äfven inom de lägsta och hvardagligaste lefnadskretsar är eller kan vara omedelbart tillgänglig. Det var bland Bellmans samtida vanligt, att kalla honom Sveriges Anakreon. Onekligt är, att å denna sednäre sida äger han verkliga beröringspunkter med den grekiske sångaren: ehuru redan Kellgren — om än ofullständigt — insåg och anmärkte, att de båda skalderne äro i väsendtlig måtto hvarandra olika; och det så, att namnet "Den Svenske Anakreon", hvilket man hade föreslagit till allmän titel för hvad sedan blef utgifvet såsom "Fredmans Epistlar och Sånger", ej skulle för Bellman varit "nog ärofullt". Det i uppfattning och skildring naiva är föröfrigt visserligen en likhet, som Bellman öfverallt har med Anakreon, emedan han öfverallt har den med sig sjelf. Men hos honom kommer dertill äfven ett romantiskt element; och öfverhufvud allt det, som i hans dikter allestädes yttrar sig såsom deras väsendes oföränderliga enhet: den djupa lyriska humorn, med sin diktgåfvas stora omfång, tonrikhet, färgrikhet, outtöm-

lig i poetiska uppfinningar och i förmågan att sammangjuta dem med nästan ständigt växlande musikaliska former.

Den, som först hade gifvit honom namnet "Sveriges Anakreon", var Gustaf III sjelf; som dermed egentligen blott ville i ett klassiskt uttryck tillkännagifva sin beundran. Minnesvärdt är, att Konungen var bland alla de tongifvande af sin samtids vitterhetsmän den förste, som yttrade sig om Bellman med oakortadt bifall och tog honom i uppmuntrande hägn. Sannolikt hade dock Schröderheim bidragit till denna gunst; men åtminstone voro de öfriga deruti alldeles oskyldiga. Huru de i begynnelsen tänkte om Bellman, synes af flerahanda utlåtelse. Under ett bland de första åren af 1770-talet skref Oxenstjerna från Wien till sin fordne lärare Bergklint, i afscende på en ifrågavarande utgifning af den gemensamme och tidigt allidne vännen Tilas' skrifter: "Låt af hans *Bellmanniana* så litet inflyta, som möjligt är. Om ej supvisor äro som Anakreons, gifves intet i verlden mera *insipide* och mera otäckt"). Ungefär vid samma tid framträdde Kellgren med första upplagan af "Mina Löjen"; der, bland satiriska utfall mot vissa företeelser af Sveriges dåvarande vitterhet, äfven lästes det följande mot Bellman:

Anakreon! hvar är ditt lof?
 En annan stulit har din lyra,
 Som, rik i fylleri och yra,
 Förtjusa lärt Priapi hof;
 Som, lik i otukt med Chryssipper,
 Och lika rik på vittra föl,

*) Se Oxenstjernas bref i "De la Gardiska Archiv^{et}", B. XI.

Ur svenska krogars Aganipper
 Sin ådra fyllt med dubbelt öl.
 Hans Muser sig på spinnhus nära,
 Hans Gracer ligga under cur,
 Och uti Platskans jungfrubur
 Han Kärleksgudens språk fått lära.

Man måste tillstå, att den klyfta icke är liten, som ligger mellan detta omdöme och det, i följd hvaraf Kellgren sedan, vid slutet af sin lefnad, ej blott utgallrade det anförda stället ur samlingen af sina skrifter, utan äfven biträdde vid utgifvandet af Bellmans både med råd och med ett förord, hvori han förklarade benämningen "Anakreon" ej vara för Bellman "nog ärofull". Dock ser man, att han redan vid den tidpunkt, då hans Stockholms-Post börjat sin bana, hade i ej ringa mån förändrat sin första dom: ty han befinner der till införande mottaga, från Bellmans hand, bidrag som kallas *Pensées de Movitz*, *Epigrammes de Movitz* o. s. v., såsom i viss mån parodiska motstycken till de *Pensées de Voltaire*, *Pensées de Rousseau* m. fl., som, i den tiden, plägade meddelas både i Stockholms-Posten och i andra svenska tidningar; och dessa bidrag tillhöra ändå, bland Bellmans arbeten, hvarken öfverhufvud de bästa, eller särskildt de i ton och ordval finaste*). Men i sjelfva verket är beskaffenheten så-

*) Bland "Epigrammer af Movitz" är det sista kanske det roligaste, änskönt just ej heller utmärkt genom någon tonens finhet:

"Hvarför är jag ej i ropet,
 Liksom du, för oboe"?
 Jo, sad' Mollberg, tog till stopet:
 För du spelar som ett få.

dan af icke få stycken, som finnas Inrymda i Stockholms-Postens första årgångar, och i allmänhet af åtskilliga, som utgingo dels från Kellgren sjelf, dels från vissa af hans samtidingar *), att desse herrar väl omsider borde märka, huru ofta deras eget påstådda företräde i anständighet vore mera ordens, än sakens; och att den sednare, noga betraktad, ofta hos Bellman var en i grunden mera oskyldig eller långt mindre slipprig, oakadt ordasättens större och stundom gröfre sjelfsvåldigheter. Det ländar Kellgrens framskridande både i moraliskt och ästhetiskt omdöme till ära, att han i dylika fall, ju mera han närmade sig till slutet af sitt tyvärr alltför korta lefnadslopp, blef på samma gång strängare mot sig sjelf och liberalare mot Bellman. Ty detta antyder, i botten, en ännu djupare uppfattning af skillnaden emellan sin och hans dikt-konst, och således af det egendomliga i denna, än han sjelf någonsin hann tillbörligt utveckla.

Det tidiga höga uppskattandet af Bellmans skaldesnille är föröfrigt icke blott den enda omständighet, som visar, att Konungen ägde en säkrare och mera för mångfalden af det Skönas former omfattande instinkt, än de skalder och granskare, med hvilkas omdömen eljest hans eget gerna plägade sammanstämma. Många prof gifvas på hans öfverlägsenhet i dramatiskt konstsinne: här är han den öfverlägsen jemväl i lyriskt; — måhända af den orsak, att den Fredmanska lyriken har sjelf ett så betydligt mått

*) Se behandlingen af detta ämne i "Svenska Siare och Skalder", Del. IV.

af dramatiskt skaplygne. Man må föröfrigt ej undra, att dessa andra poeter och litteratörer icke strax gåfvo med sig: ty näppligen kunna vi föreställa oss någonting, som längre, än Fredmans-diktningen, afvek från deras måttstock för klassisk stil och smak, eller skarpare motstridde ungefär alla de då gällande vittra grundbegreppen. Men att den så ytterst ovanliga företeelsen, midt bland dess otaliga synder mot hvarenda godkänd regel af tidehvarfvet's öfverenskomna *art poétique*, var en uppenbarelse af lika verkligt som ovanligt snille, — det måste dock omsider erkännas. Till detta erkännande dref nämligen med omotståndlig fart — tidens lynne, sådant, som det då i sitt innersta väsende var, uppifrån hofvets salar ned till värdshusen och backstugorna. Dess allmänneligen lätta sinne, som oändligt roades att här finna sig måladt i musikaliskt-poetiska burlesker af den ystraste qvickhet och glädtighet, öfverröstade alla slags tveksamheter, moraliska, religiösa, ästhetiska; så att först och främst allmänheten öfverhufvud, och sedan de konstkännare som annars plägar vara dess ledare, denna gång fördristade sig att på eget bevåg låta sig hänryckas, utan att dessförinnan efterfråga hos Romare och Fransmän, om något sådant möjligen hade af dem kunnat gillas eller tålas. Visserligen skulle Kellgren omsider hafva kommit till sin slutliga åsigt i alla fall, eller oberoende af slik allmän stämning; men att den påskyndades deraf, är desto säkrare, som den ju sjelf endast var den allmänna grundstämningens klaraste och vackraste uttryck; hvori denna fann sig liksom rätt-

färdigad inför sitt samvete. Derföre stannar han ock vid betecknandet af de egenskaper hos Bellman, hvilka för denna sinnesstämning voro de närmast fattliga. Alltid skall ändock förblifva märkvärdigt, att Konungen, som tvifvelsutan också i sin uppfattning stannade inom samma gränser, var i trots af all sin fransyskhet den förste bland landets män af "snille och smak", som djerfdes offentligen bekänna sin njutning af Bellmans diktslag, och uttala den såsom äfven ett ästhetiskt gillande af sjelfva diktslaget.

Ehvad man än vid betraktandet af Gustaf III:s tidehvarf må finna att klandra och fråntaga: så mycket åtminstone står orubbligen fast, att det var ett af de muntraste och således äfven för all *gaya ciencia* upprymdaste, som någonsin tillvarit. Ej heller öfverlefde det denna sin glada sinnesförfattning; ehuru den visserligen under de sednare åren mer och mer bemängdes med flerahanda dystra tillsatser, sedan den under det första årthondet herrskat så godt som oinskränkt. Med undantag nästan endast af de störtade parti-män, som nödgats afsäga sig sina regent-anspråk och nu — enligt en dansk skriftställares målande ord — "surmulede paa deres Gaarde" *), andades, i begynnelsen af sakernas nya ordning, hvarje Svensk blott belåtenhet med den och förtjusning öfver dess konunglige gifvare. Ny och nymärlig var befrielsen från det fallna mångväldets fejder, våldsgrepp, nessor, offentliga och enskilda eländen; Konungamaktens tri-

*) Ploug, i ett inför "det skandinaviske Selskab" hållet föredrag om "Carl Michael Bellmans Liv".

umf både syntes vara, och var då ännu, Folkfrihetens egen; en rad af goda årsväxter inträffade plötsligt efter en rad af felslagna skördar; ej blott människorna, äfven deras hjordar och husdjnr tycktes bättre trivas, — emedan en förut envist gängse bokskaps-sjuklighet upphörde; handel och näringar funno sig upplifvade; i landet herrskade öfverhufvud en välmåga, som äfven under de sednare och sista åren af Gustafs regeringstid var allmännare spridd, än till och med de strängaste af hans granskare kunnat neka*); och denna allmänna välmåga befrämjade en lika allmän benägenhet, att sorglöst öfverlåta sig åt det närvarande lifvets fröjder. Fogas nu härtill Konungens personliga älskvärdhet, den från honom öfver hans umgänge

*) Se t. ex. Bruzelii "Sveriges Historia för Ungdom". Den är skriven under Lars von Engeströms inflytelser; der säges alltså om Gustaf III, väl icke allt möjligt ondt, men dock allt ondt som med något skäl, eller sken af skäl, kan sägas. Icke desmindre, sedan författaren slutligen berättat om rikets genom Konungen ådragna stora skuldsättning, lyktar han, plötsligt och högst oväntadt, med följande omdöme: "Ehuru riket således under Gustafs regering åsamkat en så betydlig skuld, måste man likväl tillstå, att tillståndet i landet, öfverhufvudtaget, var vida bättre vid hans död, än då han tillträdde regeringen. Både åkerbruk och handel voro i större flor; och det är sannolikt, att national-förmögenheten äfven ansevärt ökats; ty annars hade folket ej kunnat med tålmod bära skatterna, som blifvit så betydligt ökade. Detta bevisar, att ett lands välmåga kan ökas betydligt, ehuru dess utgifter ökas och landet skuldsättes, blott nya källor öppnas för vetenskaper, handel och näringar, och de lånta medlen användas till försvarande och ökande af rikets sanna anseende och sjelfständighet". — Vid jemnförelsen mellan detta yttrande om Gustaf III med författarens flesta öfriga, — hvem frestas ej att ihågkomma profeten Bileam, som hade fått uppdrag att förbanna, men blef i stället nödgad att välsigna?

och hof utbredda glädtigheten, kärleken i detta umgänge för qvickhet, vitterhet, skådespel och alla sköna konstnjutningar, glansen af detta hof, den sällsynta fägringen af dess damer, den ridderligt romantiska arten och prakten af dess fester: så har man tillsammans mera, än som behöfdes, för att särdeles i närmaste hand, hos lifvet i hufvudstaden och dess omgifningar, stegra fröjdberusningen till ett svall, hvars hänförelser flödade, igenom alla kretsar, ända ned till de lägsta värdshusen. Att således sjelfva kroglifvet då kunde förete en ej blott genom dryckenskap tillverkad glädjeysel, en naif och icke genast frånstötande grund för burleska bilder, en rikedom på sannt komiska och således för poetisk behandling gynsamma föremål, till hvilka i kroglifvets nuvarande dösighet och tunga fylleri-prosa erbjudas antingen inga eller blott ytterst matta och ömkliga motsvarigheter, var af det anförda en naturlig följd; det var en särskild skepnad af den folks-munterhet, som äfven bland de ringaste klasserna yttrade sig såsom en gemensammare och större, än sedermera någonsin. Förefanns nu en suillrik skald, som redan hade utbildat sina anlag för den rigtning, hvaråt härmed öppnades obegränsadt spelrum: så inses lätt, hvilket närande och uppbärande lifselement i allt detta kom honom till mötes, hvilken objectif fullhet af ämnen för komiska målningar, för bacchantiska dithyramber, för bacchantiskt-arkadiska och jemväl rent arkadiska idyller, tagna ur Sveriges mennisko- och natur-verld, med den innerligast fosterländska sanning. — Likväl skulle han endast

härigenom ännu icke blifvit den fullständige Bellman. Öfver-skåda vi nogare den vid första ögonkastet nästan oblandadt leende och lysande tidstaffan: så skönja vi här och der fram-skymtande företeelser, liknande ungefär de moln, som ofta på den vackraste sommardag öfverfara himlafästet och på det glänsande landskapet kasta skuggor, hvilka för denna gång fly, men väcka tanken på en återkomst med dystrare och varaktigare följder; kort sagdt, företeelser, som påminna oss, att hela det glada tidehvarfvet ändock i sig sjelft var aftonen af en verldsålder och verldsordning, som med den skulle upphöra. Det glimmande deraf innebar det olycksbådande lugnet af den hafsblick, som närmast föregår orkanen; bakom ett förhänge, som snart skulle uppdragas, beredde sig redan det stora blodiga drama, som snart skulle omhvälfva Europa och äfven upp till dess Nord sträcka sina alltförändrande skakningar. Väl kunde ingen då veta, att det var ouverturen dertill, hvars första afdelning man i det nyssbeskrifna jublet hörde: ehuru dess cymbalers och pokalers klang visserligen hade börjat mer och mer afbrytas af hotande olåt från dem, som tröttnat vid att "surmule" i tysthet och som emellertid, af åtskilliga Konungens felsteg, hade erhållit hvad ordspråket kallar "vatten på qvarnen". Men redan långt före det mordskott, som drabbade Sångarkonungen midt i Sånggudinnornas tempel, framträngde sig tvärsigenom jubel-gnyet emellanåt andra ljud, som underbart sammansmälte sig med den herrskande muntra tonen: förkänslor af en under all ytans harmoni förgömd disharmoni, som i tidens innersta med dolda minor arbetade på genombrott; aningar om både högre

sällheter och bittrare lidanden, är det lekande slägtets i allmänhet voro. Ingenting är begripligare, än att hos en skaldesjäl, på samma gång så qvick, så skämtfull, så djupkänslig och så godlynt, som Bellmans, måste äfven dessa stämningar finna sin tolk; och dymedelst antaga det blandade skick af rent komisk lek, ironiskt gyckel och elegiskt vemod, hvartill Bellmans humor så allsmäktigt begagnar sina outtömliga lyriska och musikaliska tillgångar. Hans komik skildrar med öfverträfflig åskådlighet en krets af lustbara varelser, som derigenom fullända både sin egen trefnad och betraktarens nöje, att deras löjlighet är för dem sjelfva en halft medveten. Hans ironi beler deras naiva och omätliga sjelfbelåtenhet, men deltagar jemväl sjelf godmodigt i deras glädje. Hans elegi varkunnar sig öfver dem för de bedrägliga förutsättningar, på hvilka denna glädje hvilar, och hvarom äfvenledes hos dem under stundom uppstiger en mörk halftanke. Så sker, att från en lyra, skenbart egnad nästan endast åt en vexlande gamman af grofva sinnenjutningar och rasvilda tokroligheter, ofta franklingar en öm klagan öfver menniskolifvets allmänna lott, — såsom i botten varande öfverallt sig lik, eller på sina lägsta grader densamma som på sina högsta. Det Fredmanska kroglifvet är deraf — en burlesk symbol.

Öfverhufvud kan alltså tvifvelsutan sägas, att denna poesi förvarar åt efterverlden det ystraste uttrycket af den glädjedruckenhet, hvarmed nationens flertal kände sig vakuadt

till ett nytt lif efter slutet af den långa, tråkiga parti- och riksdags-styrelse, som ofelbart skulle, om ej en kraftfull Konung gjort slut derpå, hafva åt Sverige beredt Polens öde. Dermed är dock ingalunda meningen, att neka, eller förringa, den personliga sjelfständigheten af Bellmans snille. Att vara en viss tidsandas fullkomligaste representant, är icke detsamma, som att af denna tidsanda vara oinskränkt tilldanad och ledd; man vore då blott dess passivaste verktyg, och tillhörde den stora massan af varelser, hvilkas ställning till tidsandan är nästan endast en receptif. Bellmans sjelfständighet bevisas föröfrigt ock deraf, att några af hans yppersta dikter — t. ex. "Solen glimmar blank och trind" — voro författade redan före den af Gustaf verkställda styrelse-förändringen. Men öppet i dagen ligger, huru mycket en full utveckling af den riktning, som i dessa hade vågat sig fram, skulle gynnas af tidslynnets omstämning till en nästan allmän motsvarighet.

Så långt den kan, gäller samma anmärkning äfven om de med Bellman samtida skalder, som, i följd af oneklig frändskap, besinna sig inom hans omkrets af föremål till poetisk behandling. Den allmänna inre skillnaden emellan dem är nämligen den, att de visserligen besinna sig der, men icke med hans synvidd, hans innerlighet, hans mångtonighet; de äro — kortast sagdt — icke, liksom han, snillen af högsta ordningen. Derföre är ock deras egendomliga ställning en vida mer beroende af lynnet hos den tid, i hvilken de lefva; eller sådan, att dess förhållande till detta tidslygne är, väl ett egendomligt (ty annars

vore deri allsingen genitalitet), men likväl ännu mer ett receptift än ett originellt. I samma mån, som de varit mindre sjelfständige än han i behandlandet af hvad de ur sin samtid mottogo till ämnen, tillhör ock en långt betydligare andel af deras egenheter just den tid eller tidsstämning, hvilken dock äfven de, från sin grad af förmåga, poetiskt representera. Detta visar sig kauske ögonskenligast i deras brister. Det skröpliga i det tidslyne, hvars tolkar de äro, blottar sig derföre hos t. ex. Hallman esomoftast med en ton af råare cynism, än åtminstone i det bättre och bästa af Bellmans lyrik är vanlig; äfven hos Kexél (hvars slipprigaste skrifter blifvit i Söndéns samling uteslutna) yttrar sig mångengång på ett ganska bjert vis ett själstillstånd, som är ännu mera lättfärdig reflexion än lättfärdig sinlighet; ja, sjelfve den (i grunden) allvarligt fromsinnade Wallenberg har tillåtit sig drag och ordasätt, som i vår tid skulle allraminst hos en prest finnas ursäktliga. Men en ästhetisk betraktelse af dessa mäns verk försvarar dem icke; den förklarar dem blott; — och så vida är med dem sak samma, som med Bellman sjelf, hvars bruk af sina snillegåfvor visst icke heller kan öfverallt till punkt och pricka rättfärdigas. Redan hos honom inträffar ej sällan det fall, att målning och ordasätt röja ett sjelfsvåld, som till ursäkt behöfver en påminnelse, ej blott om diktartens natur, utan ock om det med honom samtida sällskaplifvets mindre stränga noggrannhet i afseende på ärbarhetens fordringar. Men om vissa slags friheter ändock oftast synas mindre anstötliga hos honom, än

hos de nyssnämnda, eller mindre vara i behof af vår ursäkt: så sammanhänger detta innerst med just de egenskaper, genom hvilka han är det högre och fullständigare snillet. Huru stor Bellman är, uppenbarar sig derföre — på närmaste håll — först rätt genom jemnförelsen med dem. De äga, af honom, vissa naturliga likhets-tycken, och sträfva (särdeles Hallman och Kexél) att än i ett, än i annat göra sig honom ännu likare; deras komiska talent är lika omissskänlig, som deras glädtighet och skämtlust; de trifvas, liksom han, i folkklivet; de lägga gerna, liksom han, under sina skämtbilder en bacchanalisk botten. Men deras komik, om än då och då ströfvande inpå den humoristiska diktningens gränser, är dock i allmänhet utan den djupare och egentligaste humorn; der saknas den rika lyriska ådran, den musikaliska grundkarakteren, hemligheten af dessas oafbrutna sammangjutning med ett löje som ofta är en leende smärta, den elegiska innerligheten, det idylliska i målningarnas bakgrund och ofta äfven i deras förgrund. Vi påstå härmed icke, att någondera är utan all andel af åtskilligt deribland. Den största har kanske Wallenberg: och detta inverkar fördelaktigt på den kända berättelse, hvori han förtäljer om sina hafs-färder till vinländer.

H a l l m a n.

Denne mans märkvärdighet är i alla fall icke liten; om än större genom hvad han möjligen hade kunnat blifva, än genom hvad han verkligen blef. Född i Stock-

holm den 31 December 1732, hade Carl Israel Hallman till fader Kyrkoherden i Stockholms Ladugårdslandsförsamling, Doctor Johan Gustaf Hallman; som sjelf var bland sina samtida en poet af anseende. Man träffar skaldestycken af honom både i Carlssons och Sahlstedts samlingar. Följande rader, ur ett hans bröllopsqväde, måla en hjertlig och värdig kärlek till Skaldernes konst:

Ack ädla Poesi, du himlens egna skänk!
 Du är en gyllend' vagn, i hvilken vishet prålar;
 En hand, som dygdens glans med äkta färgor målar,
 Så täck, som skönsta brud på rödan sammetsbänk;
 Ett nöje, ogement för hvart ett ädelt sinne;
 En evig runa för de stora hjeltars minne.

Med en originellare skaldegåfva var dock Sonen utrustad: ty det ser ut, som hade Naturen tillämnat i honom en sammansmältning af Bellman och Holberg; ehuru den visserligen stannade vid ett ganska ofulländadt utkast. Om hans lefnadsöden känna vi ej mycket. Såsom tjänsteman var han anställd i Bergs-Collegium; men utan att der vinna någon befordran. Knappt behöfver man dertill söka någon annan orsak, än hans egen sorglöshet. Af den sextioårige gifver oss Thorild, i sin "Kritik öfver Kritiker", denna bild: "en glad anakreontisk gubbe, en patriark för det Lustiga, hvars hufvud nu är så vackert som en antik". Om sanningen af det sista kan enhver öfvertyga sig, som ser detta hufvud graveradt framför Stjernstolpes upplaga af hans skrifter. I företalet berättas der: "Ännu" (1820) "lefva flere af hans anhöriga och bekanta, hvilka enstäm-